

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 16 listopada 2011 r.

**Pan
Jacek Ślęczka
Burmistrz
Gminy i Miasta Kozięglowy**

LKA-4101-20-07/2011/P/11/133

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Gminy i Miasta w Kozięglowach, zwanym dalej „Urzędem”, w zakresie gospodarki ściekowej gminy na obszarach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej w latach 2009-2011 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 19 października 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Burmistrzowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania Urzędu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

Gminę i Miasto Kozięglowy² zamieszkiwało 14 326 osób w 2009 r., 14 325 w 2010 r. oraz 14 300 w I półroczu 2011 r., z których do kanalizacji sanitarnej nie posiadało dostępu, odpowiednio: 13 742, 13 738 i 13 715 osób (ok. 96% ogółu mieszkańców). W tym okresie z sieci wodociągowej korzystało ponad 97 % mieszkańców Gminy.

¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² zwana dalej „Gminą”

Podstawową formą gospodarki ściekowej Gminy, wobec niewielkiego zasięgu sieci kanalizacyjnej oraz niestosowania na jej terenie przydomowych oczyszczalni ścieków³, było gromadzenie nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych.

Z wytworzonych w 2009 r. na terenie Gminy 245 271 m³ ścieków do oczyszczalni ścieków odprowadzono 18 986 m³, tj. 7,7%, w tym 8 518 m³ transportem asenizacyjnym. W 2010 r. z wytworzonych 253 164 m³ nieczystości ciekłych do oczyszczalni odprowadzono 19 824,5 m³ (7,8%), w tym 10 045 m³ transportem asenizacyjnym. W I półroczu 2011 r. w Gminie wytworzono 148 061 m³ ścieków. Urząd nie miał informacji o sposobie zagospodarowania ścieków nieodprowadzonych do oczyszczalni. Według danych wykazywanych w sprawozdaniach SG-01 za lata 2009–2010, na terenie Gminy było 2 416 nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, jednak Urząd nie miał danych dotyczących liczby właścicieli nieruchomości posiadających umowy na ich opróżnianie, zawartych z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na wywóz ścieków, zgodne z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴. Na podstawie informacji składanych przez przedsiębiorców odbierających nieczystości ciekłe ustalono, że odbierali oni ścieki w 2009 r. od 327 właścicieli nieruchomości, w 2010 r. od 305 i od 156 w pierwszym półroczu 2011 r.

1. NIK ocenia negatywnie przygotowanie Urzędu do prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych.

W Urzędzie nie zapewniono, w zakresie kontrolowanej działalności, funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, zgodnie z art. 69 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych⁵. Do najistotniejszych elementów tej kontroli, zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁶, należy system monitorowania realizacji wyznaczonych celów i zadań. Burmistrz nie dysponował jednak danymi umożliwiającymi monitorowanie stanu gospodarki ściekowej na obszarach nieskanalizowanych w Gminie, a informacje uzyskiwane przez Burmistrza „na naradach i spotkaniach z Dyrektorem Zespołu Usług Komunalnych⁷ i kierownikami poszczególnych

³ wg danych Urzędu, w okresie objętym kontrolą na terenie Gminy znajdowało się pięć przydomowych oczyszczalni ścieków

⁴ Dz. U. z 2005 nr 236 poz. 2008 ze zm., zwana dalej „ustawą o utrzymaniu czystości i porządku”

⁵ Dz. U. nr 157 poz. 1240 ze zm.

⁶ pkt 2.6. załącznika do Komunikatu Ministra Finansów nr 23 z dnia 16 grudnia 2009 r. Dz. Urz. Ministerstwa Finansów nr 15 poz. 84.

⁷ Zespół Usług Komunalnych w Koziegłowach, realizujący zadania własne Gminy w zakresie gospodarki komunalnej

referatów Urzędu Gminy” nie pozwalały, w ocenie NIK, na dokonywanie oceny stopnia realizacji zadania, które nie było również przedmiotem kontroli wewnętrznej.

Zgodnie z obowiązującym w Urzędzie regulaminem organizacyjnym⁸, gospodarką ściekową zajmował się Referat Gospodarki Gruntami, Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska, na czele którego stał Kierownik Referatu. Zadania wynikające z przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku przypisano dwóm pracownikom Referatu: inspektorowi ds. ochrony środowiska, informacji i informatyki oraz inspektorowi ds. ochrony środowiska⁹.

NIK zwraca uwagę, że wysoki odsetek niezagospodarowanych ścieków w Gminie wskazuje, że Urząd nie był przygotowany do skutecznego prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej.

2. NIK ocenia negatywnie egzekwowanie od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji lub przydomowej oczyszczalni ścieków obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz opróżniania tych zbiorników.

Obowiązujący w Gminie Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałą Rady Gminy i Miasta Kozięgłowy nr 146/XVI/2008 z dnia 29 stycznia 2008 r.¹⁰, wymaga usuwania nieczystości ciekłych „z częstotliwością wynikającą z objętości zbiornika i wyliczeń wynikających z normatywnych ilości nieczystości płynnych określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury w sprawie przeciętnych norm zużycia wody, w sposób gwarantujący, że nie nastąpi wypływ ze zbiornika na skutek jego nadmiernego przepełnienia”.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku, Rada Gminy i Miasta Kozięgłowy, zwana dalej Radą, miała również obowiązek określenia, w drodze uchwały, górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości, m.in. za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Rada nie podjęła jednak takiej uchwały. Projektu uchwały w tej sprawie również nie przedłożył Radzie Burmistrz. Niepodjęcie uchwały ws. górnych stawek opłat uniemożliwiało wydawanie decyzji o zastępczym opróżnianiu zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli stosownych umów.

⁸ wprowadzony zarządzeniem Burmistrza nr 44/2004 z dnia 1 lipca 2004 r., regulamin wszedł w życie po upływie trzech tygodni od dnia podpisania, tj. w dniu 22 lipca 2004 r.

⁹ zajmującemu to stanowisko do dnia 31 marca 2011 r.

¹⁰ regulamin wszedł w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego (Dz. Urz. Nr 47 z 14 marca 2008 r.), tj. w dniu 13 kwietnia 2008 r.

W Urzędzie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych¹¹, wymagana przepisem art. 3 ust. 3 pkt 1 *ustawy o utrzymaniu czystości i porządku*, w której zarejestrowano 2 416 budynki mieszkalne, nieposiadające dostępu do sieci kanalizacyjnej. Ewidencja nie obejmowała jednak wszystkich nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, bowiem Urząd nie posiadał informacji na temat 1 059 gospodarstw, które - jak wyjaśnił Burmistrz - należały do właścicieli spoza terenu Gminy, w związku z czym nie udało się uzyskać pełnych informacji na temat stosowanych w nich instalacji sanitarnych.

Urząd nie prowadził systematycznych działań w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z *ustawą o utrzymaniu czystości i porządku* oraz gminnym regulaminem utrzymania czystości i porządku. Wprawdzie w 2009 r. przeprowadzono 64 wyrywkowe kontrole w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości, a 38 właścicieli wezwano do dostarczenia dowodów wpłaty za opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jednak żądane dowody przedstawiły jedynie 23 osoby, zaś wobec pozostałych nie wszczęto dalszego postępowania, mimo że w takim przypadku, zgodnie z art. 6 *ustawy o utrzymaniu czystości i porządku*, Burmistrz miał obowiązek wydać decyzję o tzw. zastępczym wywozie nieczystości. Według danych posiadanych przez Urząd, Burmistrz powinien wydać co najmniej 2 089 takich decyzji w 2009 r. oraz 2 111 w 2010 r.¹².

3. NIK ocenia negatywnie podejmowanie działań w celu wyegzekwowania od przedsiębiorców, prowadzących na terenie Gminy usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych, przestrzegania obowiązków sprawozdawczych.

Zezwolenie na opróżnianie zbiorników i wywóz nieczystości ciekłych na terenie Gminy posiadało 11 przedsiębiorców, jednak faktycznie działalność w tym zakresie prowadziło pięciu z nich, spośród których trzech informowało Wójta, do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy, zgodnie z art. 9 a ust. 2 pkt 1 *ustawy o utrzymaniu czystości i porządku*, o ilości nieczystości ciekłych odebranych z terenu Gminy. Natomiast tylko jeden przedsiębiorca przekazywał comiesięczne wykazy właścicieli nieruchomości, z którymi w poprzednim miesiącu zawarto umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz tych, z którymi w poprzednim

¹¹ ewidencję prowadzono od 2005 r. w wersji papierowej łącznie z ewidencją umów na odbieranie odpadów komunalnych. Od 2011 r. dane z ww. ewidencji przenoszone były do ewidencji prowadzonej w formie elektronicznej

¹² Liczby decyzji ustalone poprzez odjęcie od liczby posesji posiadających zbiorniki bezodpływowe wg ewidencji gminnej (2 416), liczby nieruchomości, z których odbierano nieczystości ciekłe (327 w 2009 r. oraz 305 w 2010 r.).

miesiącu umowy rozwiązano lub wygasły. Wprawdzie w październiku 2010 r., wskutek kontroli przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Urząd wezwał wszystkich przedsiębiorców do terminowej realizacji obowiązków sprawozdawczych, jednak działania te nie zapewniły terminowego przekazywania sprawozdań przez wszystkich przedsiębiorców, a Urząd nie podejmował dalszych działań w celu wyegzekwowania od nich obowiązków sprawozdawczych, wynikających z *ustawy o utrzymaniu czystości i porządku*.

4. Równocześnie NIK ocenia pozytywnie działania Gminy w celu rozbudowy infrastruktury do odbioru nieczystości ciekłych.

Nieczystości ciekłe, zbierane transportem asenizacyjnym z terenu Gminy Koziegłowy, odprowadzane do stacji zlewnej znajdującej się w miejscowości Rzeniszów, zarządzanej przez Spółkę Wodną „Wodnik”. Ponadto, na terenie Gminy funkcjonuje oczyszczalnia ścieków w miejscowości Postęp, zarządzana przez Spółdzielnię Pracy „Jurajska”, do której odprowadzane nieczystości ciekłe z kanalizacji zbiorczej w tej miejscowości. Łączna przepustowość ww. oczyszczalni wynosi 313 900 m³ rocznie i jest wystarczająca do odbioru i oczyszczania ścieków doprowadzanych istniejącą siecią kanalizacji sanitarnej oraz dowożonych obecnie taborem asenizacyjnym z terenu Gminy¹³.

Gmina podejmowała działania w celu rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz budowy oczyszczalni ścieków. W 2005 r. opracowano koncepcję programowo-przestrzenną gospodarki ściekowej, zaś w 2007 r. uregulowano stan prawny istniejącej w Gminie infrastruktury wodno-ściekowej. W 2008 r. zlecono opracowanie dokumentacji technicznej projektu pn. „*Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Lgota Nadwarcie, Lgota Górna cz. wschodnie*”. Jednak wniosek o dofinansowanie jego realizacji ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007–2013 odrzucił Urząd Marszałkowski¹⁴, ze względu na zbyt małą efektywność ekologiczną i ekonomiczną. W związku z tym, Urząd zlecił opracowanie nowego projektu budowy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków, zlokalizowanej w miejscowości Masłońskie, oraz podjął współpracę w tym zakresie z sąsiednią gminą Poraj. Wykonanie dokumentacji projektowej wraz z uzyskaniem ostatecznej decyzji o pozwoleniu na budowę ustalono na 3 lutego 2012 r.

¹³ Oczyszczalnia ścieków w miejscowości Postęp pracuje przede wszystkim na potrzeby Wytwórni Napojów Gazowanych „Jurajska”.

¹⁴ Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2007-2013.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Przygotowanie i przedłożenie Radzie Gminy i Miasta Koziegłowy projektu uchwały określającej górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.**
- 2. Podjęcie działań w celu wyegzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe częstotliwości ich opróżniania.**
- 3. Egzekwowanie przestrzegania obowiązków sprawozdawczych przez przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych z terenu Gminy.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Burmistrza, w terminie 20 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.